

Оцінка успішності здобувачів вищої освіти у персоналізованому дистанційному навчанні

*Холод Інна Володимирівна¹, Лисенко Тетяна Анатоліївна²,
Штангрет Ганна Зіновіївна³*

Опубліковано	Секція	УДК
06.03.2023	Освіта/Педагогіка	378.046.4:004

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7724398>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Стаття присвячена розгляду проблеми оцінювання за умови дистанційного формату навчання, що поширюється у зв'язку із сучасними умовами життя. Дистанційне навчання відрізняється від звичного аудиторного відсутністю прямого контакту зі студентом. Це, з одного боку, нівелює певні психологічні зумовленості оцінювання, з іншого – навпаки, створює їх. Для викладача часто стає проблемою визначення рівня самостійності виконання роботи, проходження тестів, відповідей на контрольні питання. Як демонструє практика, дистанційний формат потребує взагалі інших підходів до оцінювання. Такі підходи вже розроблені закордонними закладами вищої освіти, котрі спеціалізуються саме на дистанційному навчанні. Тому необхідно досліджувати їх досвід, ефективність застосування та можливість використання у реаліях України. Проблема полягає у тому, що вітчизняна вища освіта тільки опановує можливості дистанційного формату, електронні ресурси для його реалізації, а це призводить до намагання формально перенести певний доробок у сфері традиційної аудиторної роботи на новий вид навчання. Аспект оцінювання стає найбільш складним процесом, бо звичні варіанти перевірки знань тут не працюють. Крім того, дистанційна освіта вимагає і від самих студентів зовсім іншого ставлення до навчального процесу, що зумовлює нові параметри та критерії оцінювання їхньої роботи. Автор наголошує на необхідності перегляду структури оцінювання, типів і принципів застосування різних критеріїв успішності, за якими можна атестувати студентів.

Ключові слова: дистанційна освіта, персоніфіковане навчання, оцінка успішності, аудиторна робота, вища освіта, психологічні зумовленості оцінювання.

¹ доктор філософії, старший викладач, кафедра української та іноземних мов, факультет менеджменту та права, Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, вул.Сонячна, 3, <https://orcid.org/0000-0003-1748-936X>

² старший викладач, кафедра аналітичної, фізичної та колоїдної хімії, Фармацевтичний факультет, Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, 01601, м. Київ, бульвар Т.Шевченка, 13, <https://orcid.org/0000-0002-7700-9332>

³ старший викладач, кафедра іноземних мов, Національний лісотехнічний університет України, вул. Генерала Чупринки, 103, м. Львів, 79057, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-9481-267X>

Success assessment of higher education applicants in personalized distance learning

Annotation. The article is devoted to the problem of assessing students' knowledge in the distance learning format, which is becoming widespread in connection with modern living conditions. Distance learning differs from the usual classroom in the absence of direct contact with the student. On the one hand, this levels out certain psychological conditions of evaluation, on the other hand, on the contrary, it creates them. For a teacher, it often becomes a problem to determine the level of independence in performing work, passing tests, formulating answers to control questions. As practice shows, the distance format requires completely different approaches to assessment. Such approaches have already been developed by foreign universities that specialize directly in distance learning. Therefore, it is necessary to thoroughly study their experience, to determine the effectiveness of its application in the realities of Ukraine. Some developments on this topic are carried out in domestic universities of various profiles, which were forced to switch to distance learning. The positive thing is that teachers are trying to conduct research on real material and immediately apply the results in practice, that is, in the educational process. This makes it possible to quickly reach the desired level of problem solving, allows taking into account the specifics of a particular educational institution, and obtaining practical results from the implementation of theoretical developments. However, the general problem is that domestic higher education is only mastering the possibilities of the distance format, electronic resources for its implementation, which leads to an attempt to formally transfer a certain legacy in the field of traditional classroom work to a new type of education. And the assessment aspect becomes the most difficult process, because the usual options for testing knowledge do not work here. In addition, distance education requires from the students themselves a completely different attitude to the educational process, which in turn leads to new parameters and criteria for evaluating their work. The author notes the need to revise the assessment structure, types and principles of application of various success criteria by which students can be assessed.

Keywords: distance education, personalized learning, performance assessment, classroom work, higher education, psychological assessment conditions.

Вступ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасне людство постійно стикається з новими викликами. Одним із них стала пандемія COVID-19, котра фактично змусила заклади вищої освіти по всьому світу зачинитися фізично та відкритися віртуально, щоб забезпечити студентам безперервне навчання. Дистанційна освіта як один із форматів навчання у вищій школі вже існувала й активно розвивалася, але не передбачала заміщення форматів отримання освіти у реальному часі, в аудиторіях, тобто оффлайн. Широкому загалу викладачів і студентів довелося швидко адаптуватися до онлайн-формату, що призвело до неоднозначних результатів. Особливо це стосується закладів вищої освіти, орієнтованих на значний обсяг практичної підготовки (роботу в лабораторіях, на дослідних ділянках і т. ін.). Ці можливості були втрачені, й у короткий проміжок часу важко було знайти їм альтернативу.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена важливістю розвитку дистанційного формату вищої освіти як стратегічного напрямку. Мережеві взаємодії у цьому контексті працюють на користь стійкого розвитку. Використання дистанційних технологій дозволяє зробити вищу освіту більш демократичною і доступною, а систему організації та контролю навчального процесу – максимально ефективною. Це

відповідає ключовим принципам сучасної освіти, закладеним у програмах ЮНЕСКО «Освіта для всіх» та «Освіта через все життя» [7]. Зміна парадигми онлайн-навчання буде сприяти фундаментальній реформі освіти, пошуку інноваційних рішень відповідно до розвитку інформаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти дистанційного навчання, особливості його реалізації, оцінки успішності здобувачів, шляхи підвищення ефективності розглянуті у роботах багатьох закордонних і вітчизняних дослідників [1; 2; 4; 6; 12; 16; 17].

Стаття Н. Ільїної присвячена дослідженню особливостей організації зворотного зв'язку під час дистанційного навчання у закладі вищої освіти. Це необхідно для ефективності всіх навчальних процесів. Авторка аналізує особливості застосування навчальної платформи, елементи та засоби створення повноцінного навчального онлайн-середовища [2].

С. О. Дубина, Д. С. Хапченкова, С. В. Бондаренко та інші розглядають оцінювання як теоретико-методичну проблему дидактики. Вони вказують на недостатню вивченість дистанційного навчання. Автори підкреслюють, що стандартні методи оцінки успішності виявились неефективними, тож ця тема потребує детальної розробки. Наголошено на необхідності самостійної оцінки студентом свого рівня підготовки [1].

Стаття О. Наливайко та К. Куциної присвячена розгляду проблематики оцінювання знань у процесі дистанційного навчання. Автори створюють оптимальну модель контролю, а також пропонують шляхи підвищення його ефективності за рахунок використання інноваційних технологій. Вони також говорять про необхідність розробки цього напрямку в сучасній педагогічній науці [6].

Значна частина робіт стосується особливостей реалізації різних методів оцінювання з урахуванням характеристик певних дисциплін. Такі дослідження мають практичну обґрунтованість, їх результати базуються на власному досвіді авторів. Наприклад, О. П. Кальник розглядає оцінювання у викладанні іноземної мови [4] та пропонує підвищити мотивацію студентів до вивчення іноземної мови шляхом залучення ресурсів Інтернету. Також вона наголошує на тому, що необмежений доступ до додаткових матеріалів дозволяє вчитися, використовувати свої знання, сприяє зняттю стресу. Стосовно методів оцінки, то всі вони мають як недоліки, так і переваги, тому необхідно застосовувати їх оптимальне поєднання. Взаємооцінка та самооцінка віднесені автором до важливих аспектів оцінювання у дистанційній освіті. Рекомендовано використовувати різні шкали оцінювання та приділяти більше уваги психологічному фактору.

Л. Денисова, О. Шинкарук, В. Усиченко досліджують проблему вибору хмарних технологій для реалізації дистанційної освіти у сфері фізичної культури та спорту. Були проаналізовані системи дистанційного навчання, які найчастіше використовуються у нашій країні та за кордоном. Автори наголошують на необхідності раціонального підходу до вибору систем, в основі якого повинен лежати аналіз їх функціональних можливостей [12].

Л. Піскунова, В. Боголюбов аналізують результати дистанційного навчання. Автори відзначають, що успішність навчання визначається здатністю студентів до самостійної роботи, їх свідомістю та самодисципліною. Також, на їх думку, значну роль відіграє постійний контроль із боку викладача – це підвищує продуктивність і якість дистанційного навчання. Актуальним стає використання проведення інтерактивних занять, що потребує залучення додаткових сервісів та інструментів [8].

А. Абатуров, А. Никулина визначають основні функції та дидактичні принципи оцінювання в умовах дистанційного навчання, наводять значущі складники ефективної організації й управління навчальним процесом [10].

На державному сайті «Освіта.іа» викладені рекомендації МОН України щодо проведення поточного, семестрового оцінювання й атестації здобувачів вищої освіти [5]. Окрім алгоритмів здійснення контролю, вказані інструменти та засоби дистанційної комунікації, які можуть використовуватися закладами вищої освіти, надані характеристики дистанційних технологій [9]. Слід зазначити, що рекомендації лише доповнюють практики, які вже були розроблені та впроваджені освітніми закладами.

Також кожний заклад вищої освіти має затверджені «Положення про порядок та критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти», оскільки вони обов'язково входять до комплексу документів щодо організації та здійснення освітнього процесу в Університеті. З уведенням дистанційного формату навчання ці положення переглядаються та доповнюються, актуалізуються відповідно до вимог і рекомендацій МОН і нових освітніх програм закладу.

Я. Накагава (Y. Nakagawa) П. Спириан (P. Sripian), М. Сугая (M. Sugaya) розглядають медичні та фізіологічні аспекти оцінювання. За їх висновками, під час дистанційного навчання рівень спілкування значно знижується, а це призводить до падіння концентрації студентів на навчанні. Автори пропонують використовувати метод об'єктивної оцінки якості навчання на основі біометричної інформації. Був проаналізований вплив різних умов спілкування на концентрацію уваги студентів під час дистанційного навчання [15].

Огляд джерел із обраної теми показав, що проблема оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у персоналізованому дистанційному навчанні стоїть дуже гостро. Є певний доробок, реалізований на практиці на базі закладів вищої освіти різного освітнього напрямку. Тим не менш, не всі аспекти розглянуті достатньою мірою. Вивчені окремі питання, але немає загальної картини, тому потрібна систематизація всіх напрацювань для максимально ефективного залучення їх до освітніх практик.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження особливостей оцінки успішності здобувачів вищої освіти у персоналізованому дистанційному навчанні. Систематизація інструментів і методів оцінювання дозволить визначити найбільш ефективні з них з огляду на дистанційний формат навчання. Аналіз вітчизняного та закордонного досвіду забезпечить обґрунтування власних пропозицій.

Результати

Незалежно від типу ефективного навчання має багато спільних атрибутів: воно є співпрацею, дослідженням і досвідом. Згідно з останніми тенденціями у сфері вищої освіти в освітньому процесі повинні застосовуватися методи активного навчання, щоб залучати до процесу студентів, формуючи у них почуття відповідальності за власне навчання. Залучення студентів до всіх освітніх процесів ще важливішим є у дистанційному форматі. За умови правильного підходу та технології викладачі можуть перетворити свої віртуальні класи на актуальні, життєві місця та спільноти. Оцінювання успішності навчання є одним із інструментів, котрі забезпечують якість освіти. Він не може бути формально перенесений з аудиторного формату навчання на дистанційний, тому фахівці активно працюють над створенням ефективної системи оцінювання, яка враховуватиме особливості дистанційного навчання та сучасні виклики до компетентностей студентів після завершення навчання.

Європейські практики оцінювання обирають кілька гнучких та емпатичних параметрів оцінки, які застосовують у різних комбінаціях. Всі вони враховують потреби студентів незалежно від того, де вони навчаються [11; 13; 15].

1. Асинхронні завдання: викладачі забезпечує студентам кілька вікон впродовж доби для виконання завдання, що фокусується на співпраці, рефлексії та критичному аналізі, а не на заучуванні та запам'ятовуванні. Завдання доповнюється різним наочним матеріалом для кращого розуміння.
2. «Unessay»: Маленьке дослідження, котре має досить вільну форму. Студенти можуть вибирати стиль написання, цитати або навіть медіа, якими вони хочуть проілюструвати свої викладки. Важливо щоб обраний формат подачі допомагав, а не заважав поясненню концепції курсу або теми дослідження. Наприклад, студенти можуть вибрати коротке відео або слайд-код із коментарями на обрану тему.
3. «Скафолдовані» оцінки: викладач виставляє оцінки протягом семестру в послідовному порядку згідно з етапами вивчення курсу. Коли оцінювання розроблено з урахуванням довготривалого терміну навчання, студенти переходять від того, що вони вже знають, до того, що тільки будуть вивчати.
4. Профілі особистостей: у складі стратегії оцінювання є завдання написати коротку біографію реальної людини, котра має відношення до курсу, у біографії треба відобразити визначні характеристики й особисті внески. Педагоги також можуть використовувати опитування студентів із приводу того, якого експерта вони обирають у сфері, яку хотіли би дослідити.
5. Матриця визначальних ознак: студенти класифікують поняття за змістом, визначними рисами. Це особливо корисно для оцінки того, як вони розуміють певні фактори розрізнення понять, наскільки добре вони можуть аналізувати, чи відповідає обрана концепція певній категорії.
6. Онлайн-іспити «з відкритою книгою»: студенти мають у своєму розпорядженні ресурси курсу. Такі іспити зазвичай більш складні, бо вони розраховані на міркування, роздуми, тому потребують і більше часу, ніж традиційні іспити.
7. Фінали: студенти діляться своїми результатами досліджень, власними роздумами за допомогою творчих презентації. Ключова ідея – завершити навчання вдало, тому увага є ключовою. Зазвичай доповідь відбувається у групі.

Уваги заслуговує напрям «зниження оцінки». Скасування оцінок є чимось на кшталт зростаючого педагогічного руху, який ставить під сумнів, чи слід зводити викладання та навчання до літерної оцінки. Прихильники цього напряму вважають, що виставлення оцінок фактично знижує реальну мотивацію студента вчитися. Відмова від оцінок спрямована на те, щоб усунути традиційне оцінювання, замінивши його регулярними можливостями для саморефлексії та більш продуктивного зворотного зв'язку. Наприклад, розробники динамічного програмного забезпечення Top Hat пропонують користуватися такими прийомами у практиці оцінювання успішності навчання, як [13]:

1. Листи з описом навчального процесу: спонукають студентів міркувати про свій прогрес у курсі, стиль і досвід навчання загалом. Це допомагає педагогам більш цілісно дивитися на студентів, що є особливо затребуваним саме в онлайн-середовищі.
2. Самооцінка: під час подання роботи, звіту чи іншого оцінювання, котре перевіряє критичне мислення, можна запропонувати студентам надати коротке пояснення того, яку буквену оцінку вони вважають заслуженою для себе і чому. Це допомагає розвинути навички метапізнання, пропонуючи студентам думати не лише про концепції курсу, але і про свій власний рівень розуміння.
3. Оцінювання за «контрактом»: «контракти» про оцінювання допомагають передати очікування щодо того, що потрібно для кожної потенційної оцінки, яку студенти можуть поставити собі за завдання. Таким чином, вони розуміють

цільові пости та можуть працювати над тим, щоб отримати бажану оцінку. Ці контракти також можна обговорити з аудиторією.

4. Портфоліо: студенти можуть створювати портфоліо у режимі он-лайн, щоб ділитися своїми завданнями, знаннями, міркуваннями та реалізацією в реальному світі. Потім їх можна буде використати у спілкуванні з майбутніми роботодавцями чи викладачами, щоб продемонструвати свої досягнення.
5. Рубрики, створені студентами: рубрики — це спосіб зробити стандарти оцінювання прозорими. Коли вони створюються студентами, це стає фактично актом навчання, а не механізмом, створеним до того, як студенти почнуть вивчати курс.
6. Робота у парах чи невеликих підгрупах: можна запропонувати студентам працювати разом у парах або малих групах над проектом чи завданням. Це важливий досвід роботи у команді. Розгляд проблеми та прийняття рішень відбувається у парах або підгрупах, потім виноситься на загальне обговорення.

Нині існують певні рекомендації щодо проведення оцінювання успішності здобувачів [14]. Їм надається заява про академічну доброчесність – на початку семестру та перед кожним оцінюванням. Важливо також надати чіткі технічні вимоги для успішного проходження оцінювання (всі інструменти мають різні технічні характеристики). Треба підготувати відповіді на всі потенційно можливі питання щодо організаційних моментів: термінів, дозволів на користування ресурсами, нотатками та ін. Наголошується на необхідності забезпечення гнучкого часового проміжку для планування оцінювання.

Вітчизняні фахівці також активно опрацьовують проблематику дистанційного навчання, а саме системи оцінювання успішності. Загальні рекомендації із проведення оцінювання здобувачів вищої освіти наведені у відповідному листі МОН [5].

Позитивним моментом те, що у розробці нових методик враховується специфіка напрямів навчання. Кожна спеціальність потребує певних підходів, оскільки вміщує у собі потреби отримання притаманних саме їй компетентностей, різний характер практичної складової частини. О. П. Кальнік аналізує особливості вивчення іноземної мови в умовах дистанційної освіти. Побудова оцінювальних завдань, на її думку, повинна базуватися на сучасних можливостях комп'ютерних та інформаційних технологій і давати змогу максимально ефективно використовувати Інтернет-ресурси, що містять актуальну інформацію. Такий підхід дозволяє зацікавити студентів і «сприяє підвищенню мотивації до вивчення іноземної мови» [4, с. 68]. Крім того, О. П. Кальнік вбачає у необмеженому доступу студентів до довідкових матеріалів під час складання тестів можливість розвитку уміння використовувати їх, а не просто запам'ятовувати, також дозволяє уникати зайвих психологічних стресів. Тобто для отримання достовірності у процедурі оцінювання слід звертати увагу саме на побудову завдань: необхідно оцінювати всі аспекти (знання матеріалу, його інтерпретацію та вміння застосовувати в роботі, розвиток розуміння та критичності навичок мислення). У плануванні оцінювання автор рекомендує чітко дотримуватись відповідності змісту контрольних завдань навчальним цілям і завданням. Визначені цілі навчання полегшують вибір оціночних методів, оскільки забезпечують розуміння того, як студенти можуть продемонструвати успішність навчання. Раціональним підходом, що забезпечить достовірні результати оцінювання, буде застосування відразу кількох методів. Для дисциплін із вивчення іноземних мов авторка пропонує використовувати: об'єктивні тести, усні та письмові тести, рольові вистави та навчальні проекти. Відсутність об'єктивності цих методів порівняно з тестами може бути компенсована, зокрема, розробкою та застосуванням детальних критеріїв оцінювання та рейтингових шкал (аналітичних і глобальних) [4].

Таким чином, у дистанційному навчальному середовищі необхідно створювати таку систему оцінювання, яка перевірятиме студентів не тільки на запам'ятовування.

Традиційно оцінювання у закладах вищої освіти складалося з контрольних робіт, заліків та іспитів. Останнім часом до них долучилися тестові завдання. Всі вони є важливою частиною інструментарію викладача, але існує багато інших методів та інструментів, котрі можуть бути використані для оцінювання студентів. В умовах дистанційного навчання особливо значущим стає створення циклу зворотного зв'язку між учнями та викладачем. У цьому випадку ми отримуємо можливість досліджувати, яким чином отримані студентом бали впливають на навчання студентів.

Раціонально побудована система оцінювання дозволяє викладачам більш цілісно сприймати своїх студентів, підраховуючи їхній прогрес протягом семестру. Педагоги можуть застосовувати оцінювання до багатьох практичних завдань. Воно визначатиме готовність студента до подальшого просування у навчанні або необхідність додаткової допомоги.

Існує багато типів оцінювання, тим не менш, вони загалом мають схожий процес:

- викладачі формулюють конкретні твердження щодо очікуваних результатів навчання для своїх студентів;
- вони обирають і створюють засоби вимірювання досягнень студентів і прогресу в досягненні цих результатів;
- вони розробляють навчальні рекомендації, щоб направляти студентів на досягнення цих результатів;
- вони застосовують інструменти та методи оцінювання певного досвіду навчання, щоб визначити, наскільки ефективним був процес навчання для досягнення визначених цілей і як його можна покращити;
- вони адаптують і коригують освітні програми відповідно до результатів, отриманих у процесі оцінювання, а також використовують ці знання, щоб розробити нові методи оцінювання й удосконалити наявні для подальшого сприяння та вдосконалення навчання студентів.

Різні типи оцінювання зазвичай класифікують відповідно до їх призначення. Оцінювання також можна класифікувати на основі певного етапу навчального процесу, в якому вони беруть участь. Попереднє оцінювання, наприклад, застосовується перед початком нового розділу або семестру. Воно використовується для того, щоб надати педагогам базове уявлення про знання та розуміння студентом певної теми. Інші традиційні типи оцінювання застосовуються під час опанування навчального розділу або після його закінчення.

«Оцінювання для навчання» визначає, наскільки добре студенти розуміють наданий матеріал, опановують навичку, поки навчання ще триває. Простіше кажучи, воно надає «ситуаційний знімок» рівня успішності студента та розробляється для того, щоб дозволити викладачам відстежувати прогрес кожного студента та створювати цикл зворотного зв'язку, який вони також можуть використовувати, щоб направляти студентів і покращувати навчальний процес. Регулярно отримуючи таку інформацію, викладачі мають змогу відповідно коригувати й адаптувати плани занять і стратегії управління групою. Однією з головних переваг цього типу оцінювання є можливість швидко виявляти учнів так званої «групи ризику» – тих, що мають низький загальний рівень, певні проблеми сприйняття та засвоєння матеріалу.

Для того, щоб «оцінювання для навчання» мало необхідний ефект, воно повинно бути дієвим і постійним. У системі оцінювання необхідно закласти конкретні дії, які студенти повинні виконати, щоб продемонструвати свій рівень успішності. Оцінювання повинне використовуватися протягом усього періоду навчання, що

дозволить правильно оцінити розуміння студента. Одним із найпоширеніших видів «оцінювання для навчання» є формувальне оцінювання.

Цей тип оцінювання застосовується для визначення прогресу студента під час навчання. Він дозволяє педагогам адаптувати й удосконалювати свої методи викладання з метою задовольнити потреби кожного студента щодо цього навчання. Також можна відзначити ще такі переваги у застосуванні формувального оцінювання:

- переорієнтацію уваги студента на процес навчання, включно з його важливістю, замість зовнішніх винагород, таких як оцінки або стандартизовані результати тестів;
- розширення можливостей студентів за допомогою зворотного зв'язку, який допомагає їм зрозуміти, на чому зосередитися та як використовувати свої сильні сторони;
- підвищення обізнаності учнів про сфери потреб та інтересів, що дозволяє їм керувати власним шляхом навчання та зростання;
- надання студентам більш оперативного та практичного зворотного зв'язку;
- зменшення розривів у навчанні та підвищення / прискорення навчальних досягнень учнів.

Формувальне оцінювання передбачає отримання незначних за обсягом балів або взагалі їх відсутність. Як приклад можна навести такі варіанти:

- хвилині роботи – невеличкі узагальнення інформації, яку студенти щойно дізналися; есе, записи у щоденнику, робочі аркуші, творчі роботи (мистецтво, виконання, дизайн), результати лабораторних робіт;
- «вихідні бланки» – викладач ставить швидкі запитання студентам після завершення лекції, щоб оцінити їхнє розуміння, комфортність сприйняття матеріалу та труднощі; аналогічно на початку наступного заняття викладач надає «вступні бланки» із запитаннями на основі матеріалу попередньої лекції, що дозволить визначити, наскільки добре студенти запам'ятали та зрозуміли матеріал.

Самооцінювання передбачає визначення студентами свого особистого прогресу протягом курсу та формулювання того, чого вони навчилися. У нього входить з'ясування необхідних навчальних дій, очікувань від виконання завдань, формування особистих стандартів навчання. Також за аналогією може бути запроваджене взаємне оцінювання, під час якого студенти надають зворотній зв'язок один одному.

«Оцінювання навчання» передбачає визначення досягнень студентів після завершення заняття чи семестру. Цей тип оцінювання проводиться у кінці навчального розділу або періоду оцінювання, щоб визначити, наскільки добре студент засвоїв матеріал. «Оцінювання навчання» зазвичай порівнює досягнення кожного учня зі стандартом або орієнтиром, таким як середній показник групи. Воно завершується оцінкою, яка передає досягнення студента порівняно з його одногрупниками.

Одним із найпоширеніших видів «оцінювання навчання» є підсумкове оцінювання. Воно проводиться після завершення періоду навчання. Мета полягає в тому, щоб оцінити отримані студентом знання та розуміння матеріалу, розглянутого у цьому семестрі. Цей тип оцінювання відрізняється від іпсативного оцінювання. Підсумкове оцінювання порівнює успішність студентів із набором критеріїв. Іпсативні тести визначають і порівнюють показники студента за одним фактором із показниками того самого студента за іншим фактором [3]. Тобто іпсативне оцінювання порівнює успішність студента виключно з його ж попередньою успішністю.

Ще один спосіб, у який викладач може використовувати підсумкові оцінювання, — це «практичні тести», щоб допомогти учням підготуватися до майбутніх оцінювань, таких як іспити або основний стандартизований тест. Форми підсумкового оцінювання

також можуть бути застосовані як орієнтири на проміжних етапах навчання, під час виконання курсової роботи / проєкту. Завдяки своїй комплексності вони дають більш широке уявлення про те, наскільки учні загалом відповідають очікуванням курсу, ніж формувальні оцінювання.

Підсумкові типи оцінювання оперують високими балами, оскільки вони зазвичай мають вплив на здатність студента прогресувати у навчанні. Наведемо приклади підсумкових оцінок:

- наприкінці заняття, викладення розділу;
- контрольні роботи у середині або в кінці семестру та стандартизовані тести;
- виконання завдань або демонстрація навчання (завершальні проєкти, над якими студенти працюють протягом семестру із презентацією або формальним звітом, які виступають як фінал).

«Оцінювання як навчання» подібно до «оцінювання для навчання» відбувається протягом усього навчального періоду. Основна відмінність полягає у тому, що «оцінювання як навчання» залучає студентів до процесу оцінювання. Можна запропонувати студентам розробити конкретну систему оцінок для визначення власних навчальних досягнень. Потім їх можна використовувати для вимірювання прогресу кожного зі студентів. Таким чином, вони не тільки отримують можливість досягти успіху, але й розвивають цінні навички критичного мислення та вирішення проблем. Два поширені типи «оцінювання як навчання» – це самооцінювання й оцінювання колегами.

Іпсативне оцінювання дозволяє визначити прогрес студента шляхом вивчення його попередньої роботи у курсі, розділі або навчальному році. На відміну від інших форм оцінювання, котрі порівнюють попередню роботу студента з певним набором критеріїв, цей тип оцінює досягнення студента, використовуючи його власну поступову продуктивність як орієнтир. Він акцентує увагу на освітньому прогресі студента, а не на тому, наскільки добре він відповідає єдиному набору стандартів. Прикладами іпсативної оцінки є:

- оцінка успішності (портфоліо робіт студентів або інші демонстрації результатів навчання);
- завершені проєкти (розширені проєкти, над якими студенти працюють протягом усього оцінюваного періоду), що також мають постійний ітеративний зворотній зв'язок протягом усього проєкту.

Діагностичні оцінки дозволяють отримати дані, необхідні для оцінки розуміння певної теми студентом або групою студентів. Прикладами є: дискусії в онлайн-класі, блок-схеми, графічні організатори, інтелектуальні карти та ін. Викладач може застосувати діагностичне оцінювання для визначення прогресу студенту. Це можна зробити, надавши оцінку на початку й у кінці блоку та порівнявши два результати.

Важливим і досить актуальним сьогодні є оцінювання, що формує навички для роботи. Дистанційне оцінювання також може бути корисним, якщо воно пристосоване до реальних навичок і умов, наприклад дослідження. У дистанційному форматі спільне оцінювання, під час якого студенти працюють у команді над загальним проєктом або завданням, може бути складним для координації та виконання. Тим не менш, розробка оцінювання, яке змушує студентів співпрацювати, незважаючи на незвичний віддалений формат, має багато переваг за межами закладу освіти. Навчаючись і практикуючи співпрацю альтернативними способами, студенти отримують можливість опанувати необхідні технології, одночасно розвиваючи важливі навички для успіху на сучасному робочому місці.

Висновки

Нині актуальним інноваційним трендом розвитку вищої освіти визнана персоналізація навчання, внаслідок чого виникає необхідність створення можливостей реалізації індивідуальних освітніх програм з активною участю студента. Персоналізація освітніх програм розкриває потенціал кожного студента та допомагає підлаштуватися під запити потенційних роботодавців. В індустріальну епоху успішність визначалася навичками з читання, письма й арифметики, у XXI столітті акценти змістилися у бік вміння критично мислити, здатності до взаємодії та комунікації, творчого підходу до справи.

У сучасних умовах стратегічним напрямом активізації вищої освіти повинно стати забезпечення умов для свідомості навчання, включення до цього процесу студентів на рівні інтелектуальної, соціальної й особистісної активності. Сучасні технології на навчальний інформаційний простір дозволяє студентам активно включитися у пошук нових знань, що створює додаткову мотивацію до навчання. Мотивація формує інтерес, провокує пошук і забезпечує результат. Діяльність викладача повинна бути спрямована на розробку та використання форм, прийомів і засобів навчання й оцінювання, які сприяють підвищенню інтересу, самостійності, творчої активності студента у засвоєнні знань, формуванні умінь, навичок у їх практичному застосуванні, а також у формуванні здібностей прогнозувати виробничу ситуацію та приймати самостійні рішення.

Таким чином, зараз якість освіти значною мірою залежить від діагностичної основи, виявлення потенційних можливостей особистості студента. Здійснення переходу закладів вищої освіти на дистанційне навчання потребує гнучкого реагування та впровадження інноваційних методик не тільки у процес викладання дисциплін, а й у процес оцінювання успішності здобувачів.

Список використаних джерел

1. Дубина С. О., Хапченкова Д. С., Бондаренко С. В., Федорова І. О. Методики оцінювання успішності студентів під час дистанційного навчання. *Медична освіта*. 2022. №2. С. 28–32.
2. Ільїна Н. В. Організація зворотного зв'язку під час дистанційного навчання в умовах ЗВ. *Дистанційне навчання студентів: теорія і практика (Електронний збірник)* : науково-методичні праці Херсонського державного університету / відп. ред. С. А. Омельчук. Херсон : ХДУ, 2020. С. 28–34.
3. Іпсативність. *Глосарій ВПА*. URL: <https://vpa.org.ua/glossary/ipsativnist/>
4. Кальнік О. П. Особливості контролю навчальних досягнень студентів з іноземної мови в умовах дистанційного навчання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2021. № 48, том 4. С. 66-69.
5. Лист МОН № 1/9-249 від 14 травня 2020 року «Щодо організації поточного, семестрового контролю та атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій».
6. Наливайко О., Куцина К. Особливості оцінювання під час дистанційного навчання. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2021. № 1 (49). С. 35–41. URL: <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2021-49-04>
7. Офіційний сайт ЮНЕСКО URL: http://www.unesco.org/new/ru/media-services/single-view/news/education_needs_to_change_fundamentally
8. Піскунова Л., Боголюбов В. Порівняльна оцінка різних форм дистанційного навчання. *Офіційний сайт Національного університету біоресурсів і природокористування України*. URL: <https://nubip.edu.ua/node/77206>

9. Як провести оцінювання та атестацію студентів: рекомендації МОН. URL: <https://osvita.ua/vnz/73587/>
10. Abaturov A., Nikulina A. Ensuring control of students' knowledge in distance learning. *Abstracts of the III International Scientific and Practical Conference (Lisbon, February 2–5, 2021)*. International Science Group, Lisbon, Portugal, pp. 146-151
11. Columbia Center for Teaching and Learning. Inclusive Teaching and Learning Online. 2020. URL: <https://ctl.columbia.edu/resources-and-technology/teaching-with-technology/teaching-online/inclusive-teaching/>
12. Denysova L., Shynkaruk O., & Usychenko V. Cloud technologies in distance learning of specialists in physical culture and sports. *Journal of Physical Education and Sport*. 2018. № 18. P. 469–472.
13. The Innovative Professor's Guide to Remote Assessments. TopHat_Remote-Assessments-Guide.pdf
14. The Ultimate Guide to Online Teaching. TopHat_eBook_OnlineTeachingGuide.pdf
15. Nakagawa Y., Sripian P., Sugaya M. Evaluation of Distance Learning Effects on Concentration and Relaxed States by EEG and HRV.) *Advances in Human Factors in Training, Education, and Learning Sciences / Nazir S., Ahram T. Z., Karwowski W. (eds). AHFE 2021. Lecture Notes in Networks and Systems*, vol 269. Springer, Cham. 2021. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-80000-0_37
16. Saienko V., Kurysh N., Siliutina I. Digital competence of higher education applicants: new opportunities and challenges for future education. *Futurity Education*. 2022. № 2 (1). P. 37–46. URL: <https://doi.org/10.57125/FED/2022.10.11.23>
17. Wojciech W., Sobczyk W., Waldemar L., Pochopień J. Future educator's digital learning assets: global challenges of our time. *Futurity Education*. 2021. № 1 (2). P. 32–41. URL: <https://doi.org/10.57125/FED/2022.10.11.17>